Redaction et Administration:
65, rue des Gravilliers, Paris 3e.
ВЫДАЕ:
Хаўрусная выдавецтва.
РЭДАГУЕ: Рэд.-Калегія.
АДКАЗНЫ РЭДАКТАР:
інж. Л. Рыдлеўскі.
РЭДАКТАР НА БЭЛЬГІЮ:
Père E. Smarscok.
8, place H. Hoover, Louvain.
РЭД. НА АНГЕЛЬШЧЫНУ:
Z.B.V.B., 52, Penn Rd, London N.

POUR LA LIBERTÉ FOR FREEDOM

ЗА ВОЛЮ

ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

УМОВЫ ПРАДПЛАТЫ:
У ФРАНЦЫІ: на год 700 фр.; на паўгоду 360 фр.; 1 экз. 30 фр.
У АНГЕЛЬШЧЫНЕ: на год 1 фунт; на паўгоду 11 шыл.; 1 экз. 1 шыл.
У БЭЛЬГІІ: на год 120 фр.; на паўгоду 65 фр.; 1 экз. 5 фр.
Прадплата ў іншых краінах на год: 3 ам. дал.; 1 экз. 15 цэнтаў.
Лятунскай поштай ўдвая даражэй.

ЧАРГОВАЯ ВЫМОГА ДНЯ

Пэрлай Беларускай народнай творчасьці зьяўляецца песьня. Песьня - гэта праяў душы народу. I няма нічога дзіўнага у тым, што кожны акупант, праводзячы сваю дэнацыяналізацыйную палітыку, як мага, стараецца вырваць з самых народных нетраў родную беларускую песьню. Яшчэ да першай сусьветнай вайны ў кожны сьвяточны ці перадсьвяточны летні вечар зьбіралася вясковая моладзь каля тае ці іншае хаты, усядалася на прызьбах, калодах ці проста, дзе папала і заводзіла сваю сумную, за душу хапаючую, песьню. I далёка гучэла яна, цяжкім рэхам адбівалася ад магутнага цёмнага бору. А ўзімку, на вячорках, фурчэла шустрае верацяно, шуршэў вясёлы калаўрот, а пад іхны акампанімэнт лілася народная песьня. I пялася яна, адбіваючы кожны праяў жыцьця Беларускага Народу. Пялася, яна пры Нарадзінах, Хрэсьбінах, Вясельлі, пялася ў час працы, (жніўныя, дажынкі, касавіца), пялася ўвесну (вясьнянкі), пялася ў сьвяты (валачобныя, сёмушныя, купальскія, радаўніца, калядныя), пялася і па сьмерці (хаўтурныя).

Ваенныя падзеі першай сусьветнай вайны прыпынілі гэты добры звычай. У шмат якіх выпадках маскоўскі салдат прынёс на Беларусь сваю маскоўскую песьню пра катаргу, бурлакоў, Сьценьку Разіна ды гармошку.

Польская акупацыя наўмысьля глушыла Беларускую Народную песьню. Дзецям змалку ўбівалі ў галаву розныя, чужыя ім куявякі ды кракавякі. А прыгожыя беларускія песьні польскія настаўнікі называлі простымі, мужыцкімі. Пад канец свайго панаваньня Палякі увялі на Беларусі прыгранічную стрэфу, шырынёю 80 клм. уздоўж усяе мяжы. У прыгранічнай стрэфе забараняліся усялякія сходкі, а пасьля 9-ай гадзіны вечара, нават, гаспадар ня мог выйсьці на сваё уласнае прыгуменьне. Беларуская песьня уступіла мейсца стогнам.

Тым больш няма чаго гаманіць аб бальшавіцка-маскоўскай акупацыі. Хоць дзе-ні-дзе і арганізаваліся гэтак званыя музычныя алімпіяды, аднак цяжка гэтыя ім прэзы назваць народнымі. Гэта ёсьць проста ілюстрацыі «шчасьлівага жыцьця пад Сталінскім сонейкам». А з гэтай прычыны яны не зьяўляюцца ні шчырыя, ні мастацкія. I наш народ адвык пяяць. Яму хочацца плакаць.

Сёньня на чужыне мы жывем у абставінах зусім іншых, чым Беларускі Народ у сваім родным Краю. Пакінуўшы сваю шматпакутную Бацькаўшчыну, каб і надалей станоўка ажыцьцяўляць ня ўміручую ідэю 25 САКАВІКА - барацьбу за Незалежнасьць Беларускай Народнай Рэспублікі у яе этнаграфічных межах мы штодня натыкаемся на усё новыя й новыя вымогі у розных галінах нашага жыцьця, працы і змаганьня.

Наша эміграцыя раскіданая па усіх кутох вольнага сьвету дзе большымі, дзе меншымі групамі, а дзе і паасобку. Шмат дзе арганізаваныя розныя гурткі: сьпеву, дэклямацыі, драматычныя, танцаў ды іншыя. Шмат дзе працуюць нашыя мастакі, артыстыя. Iшчась лівыя тыя асяродкі, якія маюць нагоду слухаць родную песьню ды ею рэпрэзантаваць нас сярод чужынцаў. Але на вялікі жаль у нас ёсьць і такія асяродкі, якія з самага часу свайго выэміграваньня з Бацькаўшчыны, ня цешыліся магчымасьцю паслухаць сваю родную песьню. I толькі у лятуценьнях яны могуць мроіць аб родных песьнях. I шмат дзе-б з іх, каб толькі пачуць родную песьню, разьвеяць ею гора, ўзмацніць дух.

Вось тут на чарзе і выплыла новая вымога - справа патэфонных плітаў Беларускіх народных, вайсковых і рэлігійных песьняў. Перад нашымі сьпевакамі стаіць вялікае заданьне - наіграць патэфонныя пліты. Нашым арганізацыям у Канадзе, Італіі, Бэльгіі, і ЗГА патрэбна неадкладна узяць у свае рукі ініцыятыву, і гэтая вымога будзе зьдзейсьнена. Гэтым мы не замінем нашых сусьедзічаў бяз роднае песьні, а з другога боку, нашаю песьняю зможам рэпрэзантаваць імя Беларуса сярод чужынцаў.

ПАЛІТЫЧНЫ АГЛЯД

Мірная канфэрэнцыя зь Японіяй, якая адбылася ў Сан-Францыско, пачынаючы з 5 верасьня сёлетняга году, прынесла сьвету вельмі прыемную неспадзеўку. Та варыш Грамыка быў ужо гадрых таваўся прагалошваць велімі доўгія прапагандовыя прамовы, а тымчасам на пачатку канфэрэнцыі большасьцю 48 супроць 3 (Савецкі Саюз, Польшча ды Чэхаславаччына) прынята працэдуру, на падставе якой кожная дэлегацыя магла прамаўляць усяго 5 мінут. Разважыўшы той факт, што праект мірнага дагавору зь Японіяй быў ужо здаўна ўзгоднены з усімі ўрадамі зацікаўленых краін, пастанова гэтакая была на мейсцы. Хаця нехаця тав. Грамыка павінен быў абмяжавацца да 5 мінут, а польскі дэлегат, які хацеў прамаўляць даўжэй за прадбачаны час, быў фармальна сапхнуты з трыбуны. Дэлегацыі СССР, Польшчы і Чэхаславаччыны павінны былі няслаўна пакінуць канфэрэнцыю, а праект апрацаваны Злучанымі Штатамі Амэрыкі быў разгледжаны і падпісаны ў працягу чатырох дзён.

Савецкая палітыка сабатажу і шантажу панесла тут поўную няўдачу, а канфэрэнцыя даказала слушнасьць тым, якія заўсёды цьвердзілі, што з бальшавікамі іначай нельга гутарыць, як толькі становічка і з падтрыманьнем сілы. На каго Сталін зьверне цяпер віну за сваё рызыканцтва яшчэ няведама, але зусім магчыма, што Грамыка станецца казлом ахвярным у гэтым выпадку і гэтак закончыць сваю дыпляматычную кар'еру.

Канфэрэнцыя ў Сан Франціско павінна быць зваротным пунктам у палітыцы Захаду, і ад гэтага часу трэба спадзявацца афэнзывы з боку апошняга, тым больш, што савецкая палітыка, пасьля гэтага цяжкага ўдару, павінна будзе зрабіць перапынак у наступе з мэтаю перадуманьня далейшых крокаў, а магчыма, зьмены тактыкі.

Безпасярэдне пасьля заканчэньня Мірнай Канфэрэнцыі ў Сан-Франціско, Міністры Замежных Спраў дзяржаў зьвязаных Атлянтыцкім Пактам, сабраліся ў Аттаве (Канада), дзе разгледзілі шэраг важных пытаньняў, зьвязаных з абаронаю Захаду. Між іншым былі разгледжаныя справы далучэньня да Атлянтыцкага Пакту Грэцыі і Турцыі, а таксама справа ўзброеньня Нямеччыны. Справы Грэцыі і Турцыі будуць разглядацца яшчэ ў наступным месяцы ў Рыме, дзе мае быць наступная канфэрэнцыя Атлянтыцкага Пакту, а гэта з тае прычыны, што скандынаўскія дзяржавы ня зусім згодныя, каб ангажавацца ў Турцыі і Грэцыі. Гэта доказ нацыянальнага эгаізму гэтак шкодная у пару, калі сьвет ужо зрабіўся непадзельным, а з другога боку становішча Канфэрэнцыі даказала, што сільныя на Захадзе ўмеюць лічыцца з думкаю нават найменшых дзяржаў.

Што датычыцца нямецкай справы, то на падставе пастановаў канфэрэнцыі ў Аттаве меркавалася, што Заходняя Нямеччына атрымае яшчэ больш палітычных свабод, але самастойнай арміі арганізоўваць ня будзе. Затое нямецкія вайсковыя адзінкі ўвойдуць у склад Арміі Эўрапэйскай, якая мае хутка пачаць існаваньне на падставе пляну француского Міністра Замежных Спраў Робэрта Шумана. Гэта пасьля Эўрапэйскага Парлямэнту, які ўрадуе ў Страсбургу, пасьля аб'еднаньня вугольнай і сталёвай індустрыі, ёсьць трэцім элемэнтам у кірунку аб'еднаньня Эўропы.

Аднак Немцы выпрацавалі выкарыстаць надыходзячую для сябе канюктуру і распачынаюць таргавацца. Гэтак прыкладам др. Адэнаўэр не дае згоды на ўдзел у абароне Заходняй Эўропы аж да пары пакуль Немцам ня будзе прызнанае раўнапраўненьне ўва ўсіх галінах палітычнага і гаспадарчага жыцьця. З другога боку Урад усходняй Нямеччыны з др. Пікам на чале кідае думку аб'еднаньня Нямеччыны і правядзеньня ўсеагульных выбараў. Нават бышчам годзіцца прыняць 14 пунктаў пранапаваных Зах. Нямеччынай. Тут вычуваецца палітычны трык Масквы, якая за ўсялякую цану імкнецца недапусьціць далучэньня Зах. Нямеччыны да Атлянтыцкага Пакту.

У Аттаве пастаноўлена таксама перагледзіць мірны трактат зь Італіяй, якой хочуць зьвярнуць поўныя правы сябра сусьветнай грамадзкасьці. Аднак на перашкодзе прыняцьцю Італіі ў Арганізацыю Злучаных Нацыяў стаіць савецкае вэто. У Вашынгтоне і Лёндане шукаецца выхаду ў гэтай справе.

На Карэі бяз зьмен. Камуністыя бачаць, што дальшая вайна бязмэтная, але міру ня хочуць прыняць, як пакананыя і вінныя за выбух вайны. Загэтым шукаюць усялякіх зачэпак, каб канфэрэнцыю сарваць і віну за зрыў зваліць на Амэрыканцаў. З другога боку ім дапамагаюць у гэтым паўднёвыя Карэанцы, якія не жадаюць больш міру на 38 параленяй і робяць захады, каб канфэрэнцыі перашкодзіць. Выхаду з сёньняшняга становішча яшчэ ня відаць.

Цень на палітыку Захаду кідае Іранска-Брытыйскі канфлікт, які ўсё заваструеваецца. У канфлікт умяшаліся Маскалі, якія пачалі перагаворы з др. Мосадэкам аб куплі пэрскай нафты. Усьлед за гэтым др. Мосадэк, пры поўным байкоце яго ўсё ўзрастаючай апазыцыяй у пэрскім парлямэнце, выдаў загад, каб усе брытыйскія тэхнікі з нафтавай прамысловасьці пакінулі Пэрсыю. Англія із свайго боку супраціўілася гэтаму (тагды як на пачатку канфлікту пагражала Пэрсыі адкліканьнем гэтых тэхнікаў). Аднак ад ужыцьця сілы яна ізноў устрымоўваецца і справу перадала на разгляд Рады Бясьпекі. У апошнюю хвіліну даведваемся, што Англія эвакувала свой тэхнічны пэрсанал з Абадану.

Усё ўзрастаючае значэньне Ураду БНР на чужыне і разьвіцьцё падзеяў на карысьць нашага вызвольнага руху занепакоіла бальшавікоў. Відаць чуткі аб Урадзе БНР даходзяць да Беларусі і бальшавіком гэтага факту не ўдалося прыняць мзвычаем прамоўчаньня прыкрых для сябе спраў, захаваць. Дзеля гэтага яны кінуліся на палітыку ачарненьня Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі, называючы яго ў ваўсей сваей прэсе «амэрыканска - ангельскімі кукламі» і г. д. Беларусы, якія ведаюць, што інтэнсыўнасьць савецкай лаянкі проста прапарцыяльная да значэньня данага факту грымуць іхнюю лаянку з азнакамі задаваленьня, бо яна бязсумліву пашырыць весткі праз БНР нават і сярод тых Беларусаў на Бацькаўшчыне, якім весткі гэтыя былі дагэтуль недаступныя. Як даносяць з Краю, там усьцяж Маскалі спатыкаюцца із, што раз узрастаючым супраціўам: Партызанка ня спыняецца, калектывізацыя не ўдаецца з прычыны нэгатыўнага адносіньня да яе нашага селяніна, нацыяналізм усьцяж узрастае і кранае ня толькі народныя гушчы, але і інтэлігэнцыю, якая бышчам пайшла на службу маскоўскіх драпежнікаў. Гэтак апошнім часам наглядаюцца чысткі сярод паэтаў, пісьменьнікаў, настаўнікаў і нават у самой камуністычнай партыі. Не памагаюць выдаць і Кангрэсу старонькаў міру» (на Беларусі адбыўся гэтані дня 5 верасьня) бо Беларусы ведаюць, што іхны дальшы лёс залежыць якраз ад хуткасьці выбуху вайны.

ЦІ СЬВЕТ УЖО ЗРАЗУМЕУ?..

Лёгкаважная думка, што бальшавікоу можна уціхамірыць і, нават, змусіць вырачыся сваіх аснауных намерау - выкліканьня сусьветнай рэвалюцыі, шляхам некаторых уступак ды патураньня ім у іх агрэсыунай палітыцы, панавала на Захадзе аж да астатняга часу. Аднак цяпер ужо назіраецца поуны паварот у палітычных суадносінах Заходніх дзяржау з Савецкім Саюзам. Заходні Сьвет перастае верыць хлусьлівай палітыцы міралюбнасьці Чырвонай Масквы, але думка аб неабходнасьці ліквідацыі Маскоуска-бальшавіцкага імпэрыялізму яшчэ не насьпела.

У сваіх спрэчках наконт звальненьня гэнэрала Мак-Артура шмат хто з палітыкау гэты крок апраудывау непатрэбнасьцю караньня манжурскай тэрыторыі. Здавалася, што яны баяліся беспасярэдняй інтэрвэнцыі Масквы, якая настолькі моцная, што адразу захопіць і Азыю і Эуропу.

У саправуднасьці аб сіле бальшавіцкай Масквы цяжка гутарыць. Той хто бачыу бальшавіцкі рэжым уласнымі вачыма, хто перажыу іхнія парадкі на сваей сьпіне, хто быу вязьням або жаунерам СССР, той пераконаны аб слабасьці Масквы.

Урэшце маем на гэта ня мала прыкладау. Ужо пасьля апошняй вайны бальшавікі пачыналі каля дзюжыны розных на большую ці меншую скалю авантур і, як дагэтуль ніводнай з гэтых авантур не давялі да пазытыунага для сябе канца. Успомнім хоць-бы Азэрбайджан, Грэцыю, Югаславію, Бэрлін і урэшце Карэю ды, Пэрсыю. Мо хто і скажа, што яны, пэуна, сільныя, калі гэтак рызыкуюць? Яны ня сільныя, але вельмі моцна упэуненыя у тым, што Захад вайны ня хоча і за усялякую цану будзе яе унікаць. Гэтая упэуненасьць і дазваляе ім гуляць з агнём аж да пары, пакуль не пабачаць, што ужо далей гульня не бясьпечная.

Далей вельмі шмат гаворыцца аб 200-х савецкіх дывізыях, якія стаяць, быццам, напагатове. Чамуж гэтыя дывізыі знаходзяцца пад казарменным ключом Міністэрства Дзяржаунай Бясьпекі? Чаму Саветы баяцца, каб часам чырвонаармейцы не сутыкаліся з жыцьцём буржуазнага Захаду? Ды ці вераць самі Саветы у боездольнасьць і магутнасьць свяе арміі? Ці ня думаюць яны, што гэтыя дывізыі, як толькі трапяць на фронт, дык гэтак сама пойдуць у палон, як калісьці ішлі да Немцау, каб толькі збавіцца ад Савецкага рэжыму.

А ці не даказваюць гэтага апошнія уцечкі з сатэліцкіх краін, дзе людзі выбіраюць рызыку сьмерці ад бальшавіцкіх куль ці у хвалях Балтыкі. Ці гэта не даказвае, што ужо зьдзек над чалавекам у камуністычных валоданьнях даходзіць да скрайнасьці? Ці-ж меньш адважныя браты і суродзічы уцёкшых, што змушаныя застацца дома, не падымуцца да зброі супроць грабежніка, калі толькі заіснуу малейшая надзея на ратунак. Дык ці гэтыя будуць змагацца за сыстэму, якая іх зьнішчае? Не! Ніколі! Мы тыя што там былі у гэтым упэуненыя. Не упэуненыя тыя, што бальшавізм ведаюць з тэорыі. А расказы уцекачоу ім здаюцца жудаснымі казкамі.

Ад гэтуль якраз і выцякае тое дэфэнзыунае становішча Захаду:

Страх перад вайною ды адсутнасьць спачуваньня тым, што гінуць у ярме нядолі.

Бальшавікі ведаюць, страх перад вайною на Захадзе, яны ведаюць, як згубныя насьледкі гэты страх прычыняе разьвіцьцю гаспадаркі дэмакратычных краін. На гэта яны і б'юць. Ваенная гістэрыя, якую яны пашыраюць на захадзе, гэта справа для іх карысная дваякая:

Раз яны падрываюць прыватную гаспадарчую ініцыятыву на Захадзе, а па другое, яны у гэтай гістэрыі шукаюць прычыны, каб узмоцніць тэрор і экспляатацыю на родау, што знаходзяцца пад іхнім панаваньнем.

Самай-жа вайны яны баяцца, бо дакладна ведаюць, што пачатак вайны, гэта пачатак іхняга канца. Бо ані тэхнічна ані маральна яны ня могуць раунявца із заходнім сьветам. З гэтуль і выцякае іхняя падвойная ігра: з аднаго боку дражніць вольны сьвет, з другога адсоуваць ад сябе асуд грамадзкай апініі сьвету.

Зразумела, калі кажам што яны баяцца вайны, то гэта не азначае, што яны яе баяцца у кожных абставінах. Каб яны бачылі Захад разброены і слабы, яны зразумела знайшлі-б прычыну, каб выступіць і прыпісаць сабе перамогу задарма, як гэта было у вайне зь Японіяй. Страх іх перад вайною тлумачыцца якраз несумернасьцю сіл між Захадам і СССР.

Той эфэкт, які, ужо далі узбраеньня Захаду, гэта яшчэ не перамога. Сільныя узбраеньні мусяць выклікаць абядненьні краін, а пе рад усім работніцкай і селянскай клясы. Гэта-ж чаргова вада на млын камуністычнай прапаганды. А значыцца узбраеньнямі можна адстрашыць бальшавікоу ад вайны, але аднача сна даць ім аргумэнты у рукі для інтрыгі і дывэрсіі на тылох узброенага Захаду. Што яны і робяць тут, хаця нехаця трэба дайсьці да вываду, што для Захаду некарысным ёсьць трымацца у збройнай гатоунасьці без канца. Трэба сваю сёньняшнюю мілітарную перавагу выкарыстаць, каб зьнішчыць карэньні зла: Маскоускі бальшавізм, а хутчэй імпэрыялізм тагды толькі сьвет зможа быць адбудаваны на прынцыпах свабоды для усіх нацыяу і дэмакрацыі. Свабоды і дэмакрацыі праудзівай, а не папяровай.

Дык ці варта чакаць, ці варта марыць у бядзе і страшэнным гнёне восіемсот мільёнау людзей, якія ужо папалі у бальшавіцкую няволю. Ці варта, трымаць пад страхам гэтулькі-ж мільёнау людзей, якім гэтакая няволя пагражала-б у найбліжшай будучыні? Ці варта дазваляць раку людзтва разточваць страшэннай заразай, у той час, калі усе дадзеныя на тое, каб зрабіць хірургічную апэрацыю, мочасова балючую, але адзіна пазытыуную.

Тым, што перанесьлі бальшавіцкія зьдзекі, або знаходзяцца пад імі, упэуненьня, што варта і як найхучэй. Тым, хто хацеу-бы іх пабачыць, дык дачакаушыся іх, наурат, ці змог-бы апраудываць хірурдічныя захады, бо ці ня было-б яму ужо запозна? Ці ня убачыу-бы ён нешта у 100 разоу страшнейшае, чым бачыу пры панаваньні Гітлера?

НА СУТЫКУ ДВУХ СЬВЕТАУ

(Ад нашага карэспадэнта з Бэрліна.)

Падарожжа ў Бэрлін.

Амэрыканцы, карыстаючы з нагоды, што прадстаўнікі з-за «Зялезнай Заслоны» былі сабраўшыся разам на Міжнароднай Парадзе Студэнцкіх Арганізацыяў, запрапанавалі ім прыняць удзел у контакцыі Комінформаўскім гульням сусьветняй моладзі, што ладзілі ў Усходнім Бэрліне.

Гэтую, контр бальшавікам, акцыю арганізавала радыё «Вольнай Эўропы» у якой вось узялі ўдзел і мы Беларусы.

У Бэрлін мы вылецелі 1 жніўня і прабылі там да 20 жніўня. У гэтым часе вось што было больш-менш праведзена нашай дэлегацыяй:

1) Прынялі ўдзел у выстаўцы Радыё «Вольнай Эўропы» у якой былі выстаўленыя пекульні і лёзунгаў у беларускай мове і літэратура, якую нашай дэлегацыі на хуткa ўдалося здабыць.

2) Надрукаваныя былі запросіны пабеларуску - да беларускай моладзі з БССР наведываць выстаўку Радыё «В. Эўропы».

3) Надрукавана (ніжэй зьмешчаная) адозва ў ліку 10,000 экзамляраў.

Радыё «Вольная Эўропа» было зарганізавала распаўсюджаньне гэтых рэчаў у мейсцы прыпынішча савецкай моладзі.

Апроч гэтага наладжываліся часта сустрэчы з рознымі прадстаўнікамі народаў, з палітычнымі дзеячамі Бэрліну ды рознымі журналістымі. Прыймалі ўдзел у дыскусыях над сучаснымі і будучымі праблемамі Эўропы, дзе ясна выказывалася нашае становішча Бэлэнэраўцаў, а пры патрэбе залучалася брашура інж. Рыдлеўскага «Беларусь» і брашура Прэз. М. Абрамчыка «Ай акюз дзе Крэмлін». Нарэшце усяго арганізатар нашага падарожжа ў Бэрлін узяў ў дадзеныя ўсіх удзельнікаў гэтае акцыі каб, як ён казаў, пераслаць іх у Вашынгтон, а таксама захаваць іх для сябе, калі Радыё «В. Эўропы» будзе патрабаваць паасобных нацыянальных прадстаўнікоў для далейшага супрацоўніцтва.

На вялікі жаль пабачыцца асабіста з моладзьдзю Савецкай Беларусі нам не ўдалося. Чаму? - Чытач гэта пабачыць ніжэй. Думаем аднак што голас наш да іх усё-ж такі дайшоў, хоць «ракашэтам». Але што голас гэты наш заглушыць бальшавіком канштавала шмат здароўя, мае ўжо таксама не малое значэньне.

Вялікае значэньне мела для нас і самы наш удзел у акцыі. Пакінулі мы для многіх шмат чаго для развагі і, ня хвалячыся, дэлегацыя наша пакінула аб сабе добрае ўражаньне. Здабылі і сымпатыкаў і прыхільнікаў.

Калі ў пагодны жнівенскі вечар мы праходжваліся па залітай сьвятлом рэклямаў і вітрынаў Курфюрстэндамі, нам цяжка было сумясьціць гэты вобраз з тым першым, які мы перажылі дзень таму, пралётаючы самалётам над Бэрлінам. Цяжкое магільнае ўражаньне! Першае, што кідаецца ў вочы - гэта бясконцыя руіны. Здаецца, што толькі-што перад намі разгрузілася над гэтым местам апошняя эскадра бамбавікоў.

Затое ўвечар, калі цемень замажа шкілеты разьбітых дзялянак, і калі нэонавыя лямпы зазігацяць на шырокіх вуліцах, тады адчуваеш, што Бэрлін пульсуе моцным жыцьцём. Нам прыйшлося перажыць гэта ўсё ўпяршыню. А трапілі сюды мы - мой сябра й я - дзіўным зьбегам міжнародных абставінаў.

Як ведама, ад 5-га да 19-га жнівеня г. г. крамлёўскія заправілы ладзілі ўва ўсходнім сэктары Бэрліну «Гульні Сусьветнай Моладзі» фарсуючы нязьлічонымі калёнамі хлапцоў і дзяўчатаў із шматлікіх краінаў свой «баёвы мір». Больш падыходнае імя гэтаму прадпрыемству было-б «Гульні бальшавікоў з моладзьдзю». Бо яно так і было...

Мы прыехалі ў Бэрлін зь Мюнхэну пры дапамозе «Радыё Вольная Эўропа» з надзеяй сустрэць тут сваіх суродзічаў, якіх прыгналі камуністыя дэманстраваць мір. Дэлегацыя наша складалася з 41 асобы і рэпрэзантавала сабой вольную моладзь 14 краінаў, акупаваных няпер Масквой, паміж якімі знаходзіцца і нашая бацькаўшчына - Беларусь.

Пры чаканых сустрэчах шмат чаго мелі мы расказаць нашым братом з «другога сьвету», зь якога нам удалося вырвацца ўжо сем і больш гадоў таму. Шмат чаго, бязумоўна, і ад іх даведаліся-б - і сумнага, і пацяшаючага - аднак бальшавікі нас папярэдзілі. Было гэта зроблена наступна.

Першым чынам у «Гульнях» у Бэрліне бралі ўдзел чатыры катэгорыі моладзі: Моладзь з усходняе Нямеччыны, моладзь дзяржаваў-сатэлітаў, дэлегацыі камуністычнае моладзі некаторых заходніх дзяржаваў, як Францыі, Ангельшчыны і г. д. і, нарэшце, моладзь паасобных савецкіх рэспублікаў. Кажная з гэтых групаў была трактаваная камуністычнымі арганізатарамі бяручы пад увагу ўсе псыхалягічныя, нацыянальныя і сацыяльныя мамэнты. Спынімся тут над двумя катэгорыямі: моладзяй савецкай і моладзяй нямецкай.

Чаму нам не ўдалося сустрэць ніводнага Беларуса з БССР? Тады, калі больш за паўтара мільёна нямецкай моладзі, а таксама некаторыя прадстаўнікі сатэліцкіх дэлегацыяў наведалі заходні Бэрлін, чаму аніводная асоба з дэлегацыі савецкай не змагла вырвацца, каб глянуць, што такое заходні сьвет. Кажэце, што хочаце, але толькі не таму, што на гэта ня было ахвотнікаў. А вось чатыры аснаўныя прычыны, якія гэта высьвяюць.

1) Моладзь савецкая, як і дэлегацыі камуністычнае моладзі з заходніх дзяржаваў, падчас бэрлінскіх «Гульняў» была далёка лепш утрымоўваная з гледзішча харчаваньня, як моладзь нямецкая, якая была тымчасам аснаўной масай гэтага няўдалага бальшавіцкага трыку.

2) Усе нацыянальныя групы Савецкага Саюзу, якія бралі ўдзел у «Гульнях» былі злучаныя у адну маналітную дэлегацыю і перамяшаныя так, каб ніхто ня ведаў, кім ёсьць ягоны сусед. Гэтым выпрабаваным мэтадам Масква хацела асягнуць дзьве рэчы; а (зьвярнуць увагу на нацыянальнае і ідэалягічнае адзінства» савецкае моладзі і б (чаго так баяцца бальшавікі) папярэдзіць усякія змовы, з мэтай вырвацца з бальшавіцкага пекла. Як бачым, другую мэту расейскім камуністым удалося поўнасьцяй асягнуць.

3) У дэлегацыю спэцыяльна назначаліся тыя, што ня ведаюць ані якае замежнае мовы, каб гэтым унемагчыміць у Бэрліне ўсякае незалежнае адлучэньне ад групы.

«МІРНАЯ» КАМПАНІЯ НА БЕЛАРУСІ

Як-бы на знак чарадзейскай трасьцінкі усемудрага Сталіна ува усіх сталіцах саюзных рэспублік разпачаліся зборкі гэтак званых ініцыятыуных камітэтау, якія выносяць аднагучныя камунікаты аб пастанове склікаць усерэспубліканскага кангрэсу староньнікау міру на гэтакі дзень у гэтакім і гэтакім сталічным горадзе.

Беларускую Савецкую Рэспубліку гэтым разам сцаткала асаблівая чэсьць. Ей было загадана правесьці «Усебеларускі Кангрэс Міру» першай, побач з Матушкай Масквою. З гэтай мэтай у апошніх днёх жнівеня г.г. быу склікаты ініцыятыуны камітэт у Менску, пад старшынствам народнага паэты Беларусі, заступніка Прэзыдэнта Акадэміі Навук БССР, Якуба Коласа. Ініцыятыуны Камітэт «вырашыу» склікаць у горадзе Менску дня 5 верасьня 1951 году, Усебеларускі Кангрэс Староньнікау Міру. Усьлед за Беларусьсю пасыпаліся падобныя пастановы з Кіева, Тбілісі, Рыгі і усіх іншых сталіц Саюзных Рэспублік.

Далей усё пайшло згодна з назначаным у Маскве плянам. Кангрэс сабрауся 5 верасьня. Колькасьці прысутных назначаных Масквою, радыё не перадало, але загадзя добра усім ведама, што было іх там 100 працэнтау.

У ганаровы Прэзыдыюм Кангрэсу былі паклікаными завочна Сталін і Палітбюро. Пастанова гэтая была прынятая бурнымі і незмаукаючымі апладысмэнтамі і г.д. Зразумела на Кангрэсе прамауляу Якуб Колас, апрача яго Літвіновіч, другі заступнік Прэзыдэнта Акадэміі Навук БССР, паэта Броука, *трактарыст Лапай, студэнтка* Шурка, пейкі Арлоускі і шмат іншых прадстаунікоу. Усе прамовы зводзіліся да падкрэсьляньня міралюбнасьці беларускага народу, яго радасьці з магчымасьцяу мірнага будаваньня сацыялістычнай радзімы пад сталінскім сонцам і моцнай пастановы павысіць сваю прадукцыйнасьць працы. На заканчэньне Кангрэс выбрау сталы камітэт Староньнікау Міру, выбрау дэлегата на 3-ці Сусьветны Кангрэс, вынес заклік да насельніцтва Беларусі, каб яно падпісала адпаведны зварот да паднявоненага капіталістамі сьвету і найважнейшае, гэта выслау пісьмо таварышу Сталіну з падзякаю за магчымасьць мірнага будауніцтва і абяцаньне яшчэ мацней змагацца за павышэньне нормау прадукцыі. З далейшых радыёперадач можна зрабіць вывад, што яшчэ ня скончыуся кангрэс, калі ужо разпачаліся мітынгі у фабрыках і установах, дзе пад дыктанда палітрукоу прымаюцца пастановы, акцэптуючыя працы Кангрэсу і заклікаюцца работнікі і калгасьнікі да яшчэ большай прадуктыунасьці. Шчасьце, што гэтакія заклікі ня робяць асаблівага уражаньня на слухачох, бо іначай прадуктыунасьць кожнага работніка павінна-б была узрасьці у мільёны працэнтау і, пэуна, ніводзін зь іх ня вытрымаубы гэтакіх норм.

Адцеміць тут трэба волю ведамага нашага паэты і пісьменьніка Якуба Коласа. Гэта чалавек, які разам з Янкам Купалам і іншымі, у сваю пару стварыу цэлую эпоку у разьвіцьці беларускага вызвольнага руху, ці сёньня павінен пісаць лісты удзячнасьці вялікаму тырану беларускага народу - Сталіну. Тым, хто Якуба Коласа ведае, і мог яго бачыць ужо пасьля апрацоукі яго у вязьніцы у пачатках трыццатых гадоу, ведама, што гэта ужо ня Колас гаворыць, а цень яго у ягоным целе. Якуб Колас ня мае у сучасны мамэнт права, нават, двух слоу замяніць з кім колечы бяз сьведка, якім ёсьць яго асабісты шофер, прыдзеляны яму НКВД разам з аутамашынай. Загэтым думкі і мэты жыцьця Коласа ня могуць быць ім выказаныя публічна. Мы верым, што Якубу Коласу добра ведама, як гэта ведама і нам на падставе час ад часу пранікных на Захад вестак у постаці лістоу ці з вуснау уцекачоу, што беларускі народ ня толькі ня цешыцца з пабудовы харомау у Маскве, на Волзе ці на Крыме, што бальшавікі завуць мірным будауніцтвам, але гарыць страшэнным гневам на усю савецкую сыстэму і, як збауленьня, чакае вайны у якой бачыць адзіную магчымасьць вызваленьня сваей краіны з цяжкога Маскоускага ярма.

Якуб Колас, як і увесь беларускі народ, добра ведае, што заклікі «аб міру ува усім міры», пашыраныя Масквою, ёсьць фалшывыя. Яны маюць за мэту ашукаць міралюбныя народы вольнага яшчэ сьвету.

Але яны паутараюць дыктаванае ім Масквою з тою пэунасьцю, што разправа з бальшавізмам прыйдзе і мо ім удасца дачакацца міру сапраўднага, а не фалшывага сталінскага.

- - -

Як паведамляе карэспадэнт «Дэйлі Тэлеграф», Саветы прыступілі да направы водных шляхоу на Беларусі. Праца праводзіцца у паглыбленьні Нёмана і Вяльлі, а таксама аднауляецца канал паміж Бугам і Прыпяцьцю.

Ад рэдакцыі: Шкода, што не падана, хто працуе на гэтых катаржных работах, ды колькі тысяч ахвярау нясе Беларускі Народ.

ХРОНІКА

З ЖЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСКАЙ КАЛЕНІІ У АРГЭНТЫНЕ

Управай Згуртаваньня Беларусаў у Аргэнтыне, дня 26 жніўня г. г. быў ладжаны культуральны вечар, які складаўся з двох частак: Першая, пад загалоўкам «Гісторыя Беларусі 20-ае стагодзьдзе» і другая гэта «Ушанаваньне памяці палеглых пад Монтэ-Касіно».

Даклад гістарычны сказаў сп. Уладзімер Друговец, з дакладным насьвятленьнем змаганьня за волю народу і незалежнасьць Беларусі і сяньняшнія зьдзекі масьоўскага бальшавізму над нашымі роднымі на Бацькаўшчыне.

Сп. К. Мерляк перад прачытаньнем лісты палеглых пад Монтэ-Касіно, зрабіў даклад аб беларускай зброі, якая на працягу гісторыі ніколі не была скіравана супроць другіх, а толькі ў абароне свае краіны і волі ня толькі свае, але і іншых народаў. Лектар таксама не прамінуў зброі духова-маральнай беларускага народу, якая ёсьць сільнейшай за матарыяльную, бо першая заўсёды ламаецца пад мацнейшай, а духова-маральна ніколі, і гэта зброя ў прышласьці пераможа.

Па прачытаньні лісты палеглых пад Монтэ-Касіно была адслужана ў сьвятліцы ЗБА паніхіда.

Пасьля ўсяго, была ладжаная сяброўская бяседа, якая складалася з танцаў і другіх іграў.

Трэба адзначыць, што вечар удаўся вельмі добра, бо заінтарасаваньне было вялікае, і ня гледзячы на дрэнную пагоду, бо падаў дождж ад самага раня, прысутных была вялікая колькасьць, нават з далейшых мест.

К. Мацкевіч.

4) Бесьперапынны нагляд даверавых агентаў за кожным крокам удзельніка. Ад месца жыхарства да месца парадаў і назад моладзь дастаўлялася ў самаходах пад строгім кантролем. На кожным кроку групы пералічваліся, і ніхто ня меў права адлучыцца ад свайго месца.

Зусім інакш было з моладзьдзю нямецкай. У дні гульняў заходні Бэрлін перажыў запраўды час «мірнае інвазыі» моладзі ўсходняе Нямеччыны. Ня гледзячы на злосную камуністычную прапаганду, застрашваньне, выдумкі пра затручаную зупу ды яшчэ шмат якія нячуваныя рэчы, з самага пачатку і на працягу ўсіх «Гульняў» на вуліцах і пляцох заходняга Бэрліну блукалі дзесяткі тысяч цікавых і прагных маладых вачэй прыглядаючыся й аглядаючы ўсё вакол сябе. Без агітатараў, бяз лёзунгаў, бяз гістарычных крыкаў прапагандыстых, аглядала ўсходняя нямецкая моладзь абток заходняга сьвету, і ёй непатрэбныя былі ніякія камэнтары. Паўгалодныя, бедна апранутыя, брудныя, нераспаўшы ноч на саломе ў пакоях па 50-60 асобаў, яны прыходзілі ў заходні Бэрлін, каб атрымаць міску цёплае зупы й кавалак хлеба. Тут для іх былі наладжаныя сталоўкі, клюбы, вар'етэ, дармовыя ці зьніжаныя ўступы ў кіно. Паміж удзельнікаў «Гульняў» было шмат такіх, што ўвесь свой час правялі ў заходнім Бэрліне, спрытна замаскоўваючыся пры пераездах цераз мяжу зоны раніцай і ўвечар. Бальшыня зь іх прыяжджалі ў Бэрлін турамі на 5 дзён, каб даць месца іншым. Транспарт быў арганізаваны «пастаханаўску» - шматлікія ўдзельнікі былі прывезеныя ў Бэрлін у таварных цягнікох. Начлег і ежа падчас «Гульняў» была ніжэй усякае крытыкі. Гэта аднак не памяшала камуністым ганяць згаладнелую моладзь на працягу даўгіх гадзінаў па вуліцах зруйнаванага Бэрліну з сотнямі партрэтаў «бацькі» Сталіна і ўсёй крамлёўскай клікі. І з баявымі маршамі. «Аднагалосна і з энтузыязмам» мусілі прымацца лісты падзякі за «шчасьлівае» жыцьцё.

Пасьля колькіх дзён ад пачатку гульняў, калі аказалася, што моладзь адразу па прыезьдзе пераходзіць у заходні сэктар, пачаліся арышты сярод кіраўнікоў усходняй нямецкай моладзі за благую духовую падрыхтоўку сваіх падпарадкаваных. Усё гэта сьветчыць аб тым, што справа з ідэйным перавыхоўваньнем моладзі ідзе далёка не так лёгка, як гэта крычаць камуністыя ў сваёй прапагандзе. Трэба было бачыць нехаць зь якой нямецкая моладзь пакідала Бэрлін, яны заехаўшы дамоў раскажуць бацьком і знаёмым аб лепшым сьвеце і аб лепшым жыцьці.

У вагульным «Трэйція Гульні Сусьветнае Моладзі», ладжаныя Комінформам ува ўсходнім Бэрліне, былі чарговай масьоўскай фарсай за «мір». Усяму вольнаму сьвету і ўсім тым удзельнікам «Гульняў» якія мелі магчымасьць коратка параўняць два сьветы, стала ясна, у чыіх руках знаходзіцца моладзь апанаваных Масквою краінаў і на які шлях стараюцца зьвесьці яе камуністыя. Цьвёрда пераканана ў гэтым і беларуская моладзь разам з моладзяй усіх савецкіх рэспублікаў. Яна да канца будзе супраціўляцца выкарыстоўваньню яе бальшавікамі для сусьветнае камуністычнае рэвалюцыі. Аб гэтым супраціве сьветчыць ясна той страх, зь якім бальшавікі ахоўваюць бязупынна гэтую моладзь, каб перашкодзіць ёй правесьці ў жыцьцё свае перакананьні.

Сяньня заходні Бэрлін мае шмат характэрных асаблівасьцяў выкліканых ягоным спэцыфічным палажаньнем. Першай зь іх - гэта ёсьць ягоная палітычная актыўнасьць. На сутыку двух сьветаў вядзецца інтэнсыўнае змаганьне двух ідэялёгіяў. Разьвязваюцца лёсы ўсіх народаў, дзяржаваў, будуюцца новыя парадкі ў сьвеце й г. д. І тут, як усюды, не абыходзіцца без карыерыстых ды імпэрыялістычных замашак. Гэта ўжо новае тэма на новы артыкул.

- - -

Адозва да беларускай моладзі БССР, раськінутая ў 10,000 экз. у Усходнім Сэкт. Бэрліна.

БЕЛАРУСКАЯ МОЛАДЗЬ!

Ты маеш рэдкую нагоду пачуць словы праўды ад тваіх братоў, якія вырваўшыся спад крывавае сталінскае апекі, жывуць сярод вольных народаў Захаду.

Бальшавікі ў сваей прапагандзе прадстаўляюць Беларусь, як адну з найшчасьлівейшых краінаў, а дзяржавы Захаду - як імпэрыялістых, што пасягаюць на ейнае «шчасьце».

ДЗЕ-Ж ПРАЎДА?

Ці-ж завецца шчасьцем тое, што бальшавікі, насуперак волі ўсяго нашага народу, здушылі Беларускую Народную Рэспубліку, абвешчаную ў 1918 годзе, ды замянілі яе фіктыўнай, БССР, кіраванай насланымі Масквой камуністычнымі агентамі?

Хто пагнаў народ у нячуваную галечу, эксплятуючы яго ў зьненавіджаных калгасах? Хто грабіць прыродныя багацьці Беларусі, выкарыстоўваючы іх для прапагаваньня крывавае сусьветнае рэвалюцыі? Хто вынішчае самабытную беларускую культуру, мову, падменьваючы яе савецка-расейскай стандарішчынай? Хто здушвае ўсялякае духовае жыцьцё ды свабоду выказваньня свае думкі, апутаўшы народ сеткай агентаў і сексотаў? Хто паслаў на сьмерць тысячы найлепшых беларускіх сыноў і мільёны народу? Хто на працягу апошніх дзесяцігодзьдзяў адказны за сьмерць:

500 беларускіх навукоўцаў,
70 паэтаў і пісьменьнікаў,
600 журналістых і соткі грамадзкіх ды палітычных дзеячоў,
20000 інтэлектуальных працаўнікоў - дактароў інжынераў, настаўнікаў, студэнтаў,
больш за 3 мільёны сялян і работнікаў?

ЧЫРВОНАЯ МАСКВА!

Бальшавікі заправілы зусім без падстаўна крычаць аб імпэрыялізьме заходняга сьвету, каб гэтым крыкам прыкрыць сваю падрыхтоўку да разбудаваньня турмы для ўсіх народаў

-- СУСЬВЕТНАЕ РАСЕЙСКАЕ ІМПЭРЫІ.

Дык на чыім баку праўда?

Прыглядайцеся й судзеце! А пазнаўшы, дзейнічайце паводля вашага сумленьня, бо

ПРАЎДА ПЕРАМОЖА!

СУСЕДЗІ ІНТРЫГАУ НЕ СУПЫНЯЮЦЬ

Сёлета у Брізбанэ была выстаука г. зв. «Новых Аустралійцау», а у ёй і наш беларускі адзьдзел. Наш адзьдзел быу багаты і прыгожы. Але каб больш спапулярызаваць нашую справу, я сам працавау на выстауцы ды інфармавау наведваючых аб нашым мастацтве, гісторыі, пры гэтым раздавау брашуры. Ля мяне заусёды стаяу натоуп людзей, які дзівіуся усяму ды толькі і чулася: «надзвычайна, дужа прыгожа», «нам Аустралійцам трэба доуга вучыцца каб дараунянь Беларусам і г.д.

Гэта не падабалася нашым суседзям, Маскалём, Палякам, ды Летувісам. Яны наставілі шэфа выстаукі, каб той аддаліу мяне з выстаукі, што той і зрабіу, маты вуючы, быццам я займаюся палітыкай. Я зьвярнууся у мяйсцовы Эміграцыйны Дэпартамэнт, але і тут тое-ж самае. Дык я доуга не чакаючы, напісау пратэст на імя Міністра Эміграцыі сп. Гольда, які здау тэлеграмай (109 слоу). За тры гадзіны часу, але даслоуна, я ужо быу пераправаны і запрошаны на выстауку працаваць далей ды... «Палітыкаваць».

Мне зрабілі трыумфальны уваход на выстауку, а як толькі я зьявіуся на залі, нашыя прыслужныя суседзі пауцякалі, а аустралійскія іх заплечнікі пантаваліся каля мяне ды звалі «Сэр прэзідан». Я-ж рабіу сваё.

Наш адзьдзел наведала больш як 15000 асоб, прычым я раздау больш за 250 экз. брашурак.

Трэба адцеміць, што галоуную ролю у інтрызе супроць нас адыграла нейкая Вера Аасін Расейка, якая цяперачы падаецца Латышкай. Таксама гэтакія інтрыгі чыняцца супроць Украінцау.

Донат Яцкевіч.

ПІСЬМО СТАЛІНУ

Сьледам за іншымі саюзнымі рэспублікамі і БССР таксама накіравала Сталіну рапарт-пісьмо, аб дасягненьнях у галіне земляробства у бягучым годзе. У пісьме між іншым кажацца, што у гэтым годзе здана «пастаукі» дзяржаве на 40 дзён раней, як летась, а таксама на 40 прац. больш, як летась. Сена нарошана на 10300 тонбольш, як летась. У жывёлагадоулі дасягнена пабольшаньня пагалоуя на 40-50 прац. у параунаньні з мінулым годам, але паколькі леташніх абсалютных лікау ніхто ня чуу дык няма ведама, што абазначаюць гэтыя іхнія працэнты.

Калі ходзіць аб малочную гаспадарку дык у гэтым годзе здана малака на 23000 больш, як летась, мяса на 10700 тон больш.

Каб прыняць, што гэта становіць таксама 40 прац. больш, як летась дык разам здана дзяржаве каля 35 тысяч тон мяса, што становіць 35 мільёнау клг., або па 3,5 клг. на жыхара. Гэта быццам крыху замала, бо-ж трэба лічыць, што калгасьнікі у калгасах мяса на (працадзень) не атрымоуваюць і загэтым павінны забясьпечыцца мясам з дзяржаунага гандлю.

Мэліярацыйны плян выкананы на 106,5 прац. прычым, асушана 23000 га, высечана і выкарчавана хмызьнякоу аж 91 гактары і 43 га. ачышчана ад каменьня.

У галіне мэханізацыі земляробства падаецца, што у гэтым годзе загорана мэханічным спосабам на 1200000 га. больш, як летась і г. д.

За усе гэтыя дасягненьні беларускі народ дзякуе Сталіну, бо каб не яго сонечная канстытуцыя, дык селянін да гэтуль напэуна штодня меу-бы скорам у гаршку.

«ЧОРНЫ КОТ» ДЗЕЙНІЧАЕ

Да заходняга Бэрліну надыйшлі весткі аб дэманстрацыях, якія адбыліся ў Вільні ў дзень 8 кастрычніка г. г. У гэты дзень Саветы сьцягнулі, як зь Вільні, так і яе ваколіц, тысячы народу для правядзеньня мітынгу.

Гэтую нагоду выкарыстаў «Чорны Кот», на чале якога стаіць нам ужо добра ведамы гэн. Вітушка, кінуў заклік да прыбылых, каб супраціставіліся чырвонаму імпэрыялізму, а таксама дамагаліся вольнага слова, права і дзеяньня. Гэтая несгадзяваная, Саветам акцыя, была разагнаная паліцыяй МВД. На другі дзень былі знойдзены на дарогах Віленшчыны лічныя антысавецкія адозвы ў беларускай, летувіскай і польскай мовах. Гэтыя адозвы заклікалі жыхараў Віленшчыны, да адпору і супрацістаўленьня акцыі накіданьня ім сілаю каўхозаў, супраць дэпартацыі ў далёкія краі Сыбіру і рэлігійнаму прасьледваньню.

ПРАВІЛЬНАЯ ПАСТАНОУКА ПЫТАНЬНЯ

Як паведамляе «Украінскі Самосьційнік», Польскі Камітэт у Вэнэзуэле апавясьціў свой уступ у сябры Антыбальшавіцкага Блёку Народаў. Старшыня Польскага Камітэту ў Вэнэзуэлі заявіў, што ён не падзяляе агрэсыўнай палітыкі польскага эміграцыйнага ўраду, вызнае праграму АБН ува ўсіх яе дзялянках працы, а таксама прэтэнзыі Беларусаў, Латышоў і Украінцаў на іхныя землі, што знаходзіліся пад польскай акупацыяй.

ВЯРНУЛІСЯ «З РАЮ»

Пасьля трохгадовых хаданьняў Францускага міністэрства Замежных спраў сп. Шумана Робэрта, бальшавікі згадзіліся звольніць з палону 15 францускіх грамадзян з Альзацыі ды Латарынгіі, якія былі прымусова ўзятыя Немцамі ў армію.

Звольненыя расказваюць праз дрэннае жыцьцё, якое ім давялося прайсьці падчас працы пры адбудове ў Кіеве. Яны падаюць шмат прозьвішчаў сваіх сябраў, якія яшчэ там засталіся. Як падае газэта «Фігаро», звольненыя ваенна палонныя паказалі, што між палоннымі ў Кіеве знаходзіцца адна жанчына, француская грамадзянка, але з паходжаньня Беларуска, Марыля Суліковіч, з Ліёну.

НА ФОНД ГАЗЭТЫ «ЗА ВОЛЮ» ЗЛАЖЫЛІ

Сп.сп. Мелэйко Н.-360 фр. Ткачоў - 350. Данільчык - 1000. Кажан В. - 1440. Мерляк - 180. Бэўс-1200. Чыгір - 1000. Цыбульскі-1000. Міцкевіч В. - 1500. Міцкевіч А. - 700. Жаўняровіч В.-120. Шыманец-1000 Захаронак - 500. Забаўскі В. - 1000. Гэнкэ С. - 700. Дыплюк Іван - 400. Сэрдэчэнко - 370 Яцэвіч А. - 500. Белькевіч М. - 500. Ясюкевіч - 1000. Захарэвіч - 1000. Еляшэвіч - 1000. Мятла П. - 1000. Хоміч М. - 1000. Ганэцкі - 2000. а. Гарошка - 500. Касак Я. - 500. Азар Я. - 698. Высоцкі - 350.

Усім пералічаным асобам, БВФ складае шчырую падзяку!

ПАПРАУКА

У папярэднім нумары (За Волю) на бал. 3, кал. 4 радок 9 зь нізу ў падвале, трэба чытаць;
«а калі наб'юцца, што вельмі рэдка бывае, дык»

НА ДЭМАНСТРАЦЫІ

АЛЕСЬ ЗМАГАР

-Зінка!-Выгукнуу пампаліт ФЗУ КІМ,-вось табе партрэт айца усіх народау нашага любімага таварыша Сталіна.

Маленькая Зінка хуценька выскачыла зь дзявочага натоупу і засьмяніла да пампаліта.

-Будзеш яго нясьці наперадзе нашае калёны.

Зінка спалохана пазірала на вялічэзны партрэт ды моучкі тапталася на адным мейсцы.

-Бяры-ж!.. Гэта самы найдаражэйшы партрэт...

Зінка боязна зірнула на гэтую «сьвятасьць» і працягнула руку да досыць таустай палкі. Партрэт захістауся, і Зінка з усяе сілы ушчарэпілася за нязграбна абчэсанае дрэуца і аж зморшчылася з болю. Вялічэзная стрэмка глыбака залезла у палец. Цясьляр, які майстравау дрэуца для партрэта, ці ад нястачы часу, ці проста на знарок,-няхай,-думае,-нацягаецца хтось за цэлы дзень,-не абчасау, як сьлед, грубаватую палку, і яна моцна муляла руку ды страміла пальцы.

Поруч зь Зінкаю паставілі Рэню з партрэтам Кагановіча.

-Дзяучаты, станавецеся па шэсьцера!-Піскліва выгуквала дырэктар ФЗУ КІМ таварыш Ханалэс.-Станавецеся па-шэсьць!

-Мой хоць трохі лягчэйшы,-штурхнула Зінку Рэня,-а твой «бацька» добра у косьці уесца.

Зінка ледзь ня плакала ад роспачы

-Чаму-ж не ганарышся?-Зласьліва выгукнула Верка ды спахапілася. Перад ею стаяу пампаліт.

-Ты што...

-Я... нічога... Кажу; трэ больш гонару.

-Ідзі да яе. Будзеце насіць на зьмену.

Верка стрымгалоу кінулася наперад, каб толькі вырвацца з вачэй пампаліта.

-Хутчэй!.. Каб з гонарам...-сьмяялася усьлед Верцы Тася.

Пампаліт раздау іншыя партрэты, і калёна высунулася на Ленінскую вуліцу. Было ужо каля 10-ці раніцы. Па Савецкай вуліцы грукацелі вялічэзныя танкі, вяртлявыя танкеткі, сувуліся трактар-цягачы з рознакаліберными гарматамі, потым коньніца і нарэшце пяхота. Курсанты АБ[?] ногу адбівалі:

Ніхто пуці пройдзеннага
У нас не адбярот!..
Вторая Беларуская
Дывізія уперод!

За войскам рухаліся рабочыя чыгуначнікі, потым заводау Варашылава, Бальшавіка, Акцябра, Крупскай, Камунаркі, Мясакамбінату ды іншых.

-Сюды!.. Сюды!..-Выгуквау пампаліт, злосьцячыся на Зінку і Рэню за іх нярухавасьць.-Сюды, за мною!

Зінка ірванулася наперад ды, зачапіушыся за нейкі вытыркнуушы камень, штырчма паляцела у лужыну, а партрэт «любімага», захістаушыся у паветры, моцна выцяу таварыш Ханалэс па галаве.

-Ты, што гэта...-злосна выгукнула таварыш Ханалэс і, схапіушыся адной рукой за галаву другою за партрэт, сауганула яго убок Тасі.

-Бяры!

Тася высока узьняла «вусатага» і ускочыла паміж калён Крупскай і Камунаркі. З піскам ціснуліся за ёю дзяучаты

-Ррраз, два трры!-Камандавау пампаліт, сам ступаючы ня-у-ногу.

Досыць цяжкі партрэт «любімага» ад кожнага подыху ветра грозна гойдауся з боку на бок, наводзячы нястрыманы жах на увесь задні рад работніц Крупскае. З усіх канцоу грымелі аркестры. наближаліся да Дому Ураду. Хтось стаяу на трыбуне і голасна выгуквау, праверачыя савецкаю цанзураю лозунгі. У адказ гучэла нястройнае «урррa-a-a!

-Чуеш, Зінка,-зашаптала Верка,-хтось крычыць «дурак».

-Давай крыкнем і мы...

-Дзяучаты!..-Перарвау пампаліт.-Букетау, красак на трыбуну ня кідаць! Забаронена...

-Баяцца, каб хто гранаты у сярэдзіну не усадзіу.-Растлумачыла паціху дзяучатам Верка.-Каб ня было гэтак, як з нашым «Вусатым».

Зморaная пад цяжарам вялічэзнага партрэта, Тася спусьціла яго на плечы і, не зауважыушы, што перакруціла яго тварам-назад, цягла, нібы якую паляняку. Пачау цярушыць дождж. Не застыглая сьвежая хварба паволі сьцякала па дрэуцу і пэцкала Тасіну блюзку і рукі. Цераз паугадзіны дождж сьціх, і выглянула сонейка. Прыгрэла. Захацелася піць, але няумалімыя таварыш Ханалэс і пампаліт не адпускалі з радоу. Мінулі трыбуну. Хацелася есьці і піць. Было каля 3-яй гадзіны. Прайшлі увесь горад і спыніліся у канцы «Савецкай».

-Што мне рабіць зь ім?-З плачам пыталася у дзяучат Тася, паказваючы на «Любімага».

-Выкінь куды-небудзь,-параіла Верка.

-Тут ёсьць прыбіральная,-успомніла Рэня і, паймчалася з сваім партрэтам. Тася за ёю.

Цераз колькі хвілін вярнуліся назад.

-Дзяучаты!..-Данёсься голас пампаліта.

-Уцякайма адсюль, каб ня убачыу.

-Дзяучаты-ы!..

-Га-а-а,-азваліся з другога канца дзяучаты, грымнула музыка і перарвала пампалітавыя выгукі.

Дадому ішлі, хто як хацеу. Без строю. Партрэты важджэй паскідалі у КІМаускім хляве. А назаутра таварыш Ханалэс не далічылася партрэтау Сталіна і Кагановіча. Прыбег пампаліт.

-Хто астатні нёс гэтыя партрэты?

Але ні Ханалэс ні пампаліт ня помнілі. Сазвалі сходку.

-Хто астатні нёс партрэт «айца радзімы»?

Ніхто не адазвауся. Толькі пацісківалі плячукамі, быццам першы раз аб гэтым чулі ды зьдзіулена пераглядаліся паміж сабою.

-Як гэта можа быць,-дзівілася таварыш Ханалэс,-каб аж два партрэты прапалі? Ня мог-жа іх, хто-небудзь украсьці?

-А каму яны патрэбны?-Раз за разам паутарау пампаліт.

Мінуу яшчэ дзень. Дзяучаты пачалі забываць аб здарэньні з партрэтамі. Канчаліся лекцыі. Надварэ сутанела. Раптам на вуліцы загуу матор...

-Чорны воран,-пранеслася па клясе.

Directeur : Mme STENGER Simonne.

Imprimerie Chaurus. 65, rue des Gravilliers, Paris 3e.